

СНН

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 19. јануар 2006.

Нова серија, г. XVI, бр. 3

Маестралан концерт у палати „Дунав”

Фото: ИВАН ЈАКШИЋ

Раде и Истријани

Прва Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској у 2006. години

Само једна Светосавска повеља

Скупштинари ССМ гласају на првом овогодишњем заседању

Прва овогодишња Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској одржана је у Будимпешти, 10 јануара са следећим дневним редом: додела Светосавске повеље ССМ, информације о обележавању Дана св. Саве, делегирања српског кандидата у Јавну фондацију за националне и етничке мањине и раз-

но. Поводом прве тачке дневног реда, доделе Светосавске повеље Самоуправе Срба у Мађарској, скупштинари су се договорили да се уместо досадашњих пет, ове године додели само једна награда. Одлука је резултат вишемесечне расправе о начину очувања високог реномеа највишег годишњег признања земаљске самоуправе, што је, по мишљењу већине скупштинара, могуће учинити искључиво форсирањем квалитета. О лауреату за 2006. годину, посланичко тело, разматрајући десетак пристиглих предлога, одлучило је гласањем иза затворених врата.

У наставку заседања Скупштина

је разматрала ток припрема за обележавање Дана св. Саве. Ове године, по први пут Светосавска академија биће одржана у згради Текелијанума, 28. јануара. Аутор сценско-музичког програма, односно, светосавске беседе је књижевник Петар Милошевић. Бал ће бити приређен у Дому професора уз учешће естрадних уметника, Мирослава Илића и Јасне Ђокић, у пратњи оркестра „Сингидунум”. Улазница у коју је урачуната вечера (шведски сто) и пиће до поноћи, коштаће 7000 форинти.

Посланици су, између осталог, у наставку скупа потврдили ранију одлуку да се у Јавну фондацију за националне и етничке мањине уместо Пере Ластаћа, делегира Радојка Горјанац. Расправа на ову тему резултат је писма које је земаљским самоуправама упутила министарка за омладину, спорт, социјална питања и једнаке шансе, Кинга Генц. Она је, наиме, захтевала да на основу новог закона о мањинама, самоуправе у року од

60 дана потврде или опозову досадашње кандидате.

Такође је било речи о одговору председника Републике, Ласла Шољома на захтев земаљских самоуправа да се реши питање мањинског парламентарног заступништва. Он је, како нам је потврдила председница ССМ, Милица Павлов, став мањина оценио исправним, али је скренуо пажњу да њихови пред-

ставници у састав Парламента не могу да уђу под другачијим (повлашћеним) условима у односу на остале посланике.

Под тачком „разно” постављено је питање организовања тематских скупштинских заседања, о чему је било речи и крајем прошле године, као и о новостима у вези са оснивањем методолошког центра.

С. М.

Божјићни рукометни турнир у Печују

Пред сам крај прошле године, у Печују је по други пут приређен међународни божјићни рукометни турнир за јуниоре на којем су се поред домаћина Печујаца, надметале и екипе из Хрватске, Босне и Херцеговине и Србије и Црне Горе.

На такмичењу су своје рукометашко умеће могли да докажу и јуниори рођени 1988/1989. године, а међу њима су се налазили и млади рукометаши из Новог Сада и Каћа.

Јуниори из Србије и Црне Горе, предвођени својим тренерима, потврдили су да су верни следбеници познате „Југословенске шко-

ле” и да већ сада у редовима како екипе РК Војводине из Новог Сада тако и РК Југовића из Каћа постоје талентовани играчи који ће кренути стопама својих сјајних предака попут Вујовића, Перуничкића, Елезовића, Исаковића и других.

Пехар, сада већ традиционалног турнира, овом приликом освојили су играчи РК Загреба из Хрватске, али нису имали зашто да се стиде ни јуниори из Новог Сада и Каћа који су при свакој утакмици пружили добре партије и потврдили своје квалитете и таленат. „Југословенска школа” и овај пут имала је шта да покаже.

П. М.

Сегединци објавили Српски календар

Сегединци су пред сам крај минуле године издали Календар за 2006. годину а издање су Сегединска српска заједница и Самоуправа Срба у Сегедину са топлим божјићним и новогодишњим поздравима и препорукама понудили, пре свега, српским и партнерским организацијама са којима сарађују.

У календару, који је уз материјалну подршку Јавне фондације „За националне и етничке мањине у Мађарској” штампан у 1000 примерака, као и прошле године, налазе се адресе већ поменутих организација, месне српске православне црквене општине и Фондације „Милош Црњански”, овековечен је део иконостаса сегединске српске православне цркве а фотографије су, наравно, урађене у колору.

Циљ је, како је то изјавио Боровој Рус, председник Сегединске српске заједнице, уједно главни и одговорни уредник издања, да се и преко ове штампане таблице распореда дана у години прикажу лепоте иконостаса сегединског српског православног храма, међу којима се посебно истиче снимак Богородице.

Што се тиче будућности, Сегединска српска заједница ће и у будуће да штампа календар. Почетком следеће године српске и партнерске организације Сегединске српске заједнице, Самоуправа Срба у Сегедину, Српске православне црквене општине у Сегедину и Фондације „Милош Црњански” биће поново почашћене и обрадоване новим, вредним издањем.

П. М.

Рукометаши из Каћа

Због тринаестодневне разлике између грегоријанског и јулијанског календара, а овог другог се и даље придржава Српска православна црква, Срби у Мађарској су 13. јануара испратили стару, а 14. јануара прославили први дан у новој календарској години. Том приликом у бројним нашим насељима приређен је дочек српске православне Нове године, па су тако новогодишња весеља, на југу Мађарске, уприличена и у Медини, Мохачу Нађбарачки и Десци. Свудге је било опуштено, весело, радостно...

У Медини је настављена стара традиција да се и у овом селу, једином у Жупанији Толна где живе Срби, приређује дочек Српске нове године. Он је 13. јануара уприличен у згради бивше Српске вероисповедне школе а позиву главног организатора новогодишње вечери, Савете Сокић, сложено су се одазвали мештани и оркестар „Весели Удварци” у крњем саставу, који је био задужен за добро расположење гостију. На весеље су дошли и Срби из Српског Ковина, Будимпеште, штавише, било их је и из Србије. Близу педесетак људи окупило се с циљем да заборави свакодневне бриге и да весело ступи у нову годину. Опуштеност и радост била је уочљива код свакога, а поготово код Мирослава Сокића и Предрага Мартића који су се доказали како ваља припремити укусне плескавице. Добре воље био је и чика Милан Козић који се уместо виолине, тамбурицом придружио Оркестру „Весели Удварци”. Певали су се стари, добро познати хитови, играло до пре поноћи, а онда су Козићи, Ракићи, Сокићи из свег грла отпевали „Химну светог Саве” означивши да је куцнуо час српске, православне Нове године.

Сјајна атмосфера доминирала је и у наставку новогодишње ноћи, штавише, и првог дана у новој календарској години. Наиме, месни Срби поново су се окупили у Српском клубу а они истрајнији празновање су наставили у кафићу „Балкан експрес”. Сви су били весели, расположени а задовољан је био и Алекса Сокић који је рекао следеће:

– Драго нам је што је и ове годи-

Новогодишња весеља на југу Мађарске

Срећна Нова – Јулијанска!

не новогодишње весеље било успешно. Одржали смо новогодишњи дочек и добрим расположењем почињемо ову нову годину.

У Медини, дакле, упркос малобројности српског живља, и ове године свечано је испраћена стара и дочекана нова 2006. година што потврђује чињеницу да у овом насељу живе итекако свесни Срби који верно и одано негују старе српске традиције.

У Мохачу, у последње време већ је традиција да се у организацији Самоуправе Срба у Мохачу и у граду на Дунаву, сваке године, 13. јануара приређује дочек српске Нове године. Ранијих година место приређивања новогодишњег весеља био је Центар „Батра”, односно, ресторан „Медитеран”, наомак српске православне цркве. Ове године, међутим, пошто су Срби у Хрватској, примера ради, само у Белом Манастиру на више места имали организована новогодишња весеља, а и у Нађбарачки се славило, бирано тело Срба у Мохачу предвођено потпредседником Зорицом Степанов, одлучило је да се испраћај старе и дочек Нове године закаже у месном Српском клубу. Присутнима се поздравним речима обратио Душан Мате, председник мохачке Српске мањинске самоуправе, а као и претходних година, и овај пут са месним малобројним Србима веселили су се Шокци и Мађари, симпатизери Срба, људи добре воље. Уз звуке хармонике Иштвана Пети Ковача, близу тридесетак људи је ћаскало, дружило се а међу њима је био и Стипан Бубрег: „Више година долазим и сваком приликом добро се осећам. Лепо је, пријатно овде. Свега има: доброг вина, укусне хране па и свирке. Треба ли више? Само да и у новој години буде здравља па ће све бити у реду!” И Светозар Петковић је био задовољан атмосфером: „Важно је да се дружимо, развијамо нашу веру. Сваком желим срећну Нову годину и све најлепше!” Звуци хармонике нису оставили равнодушним ни

Злату Десанчић, односно, познатог певача Радета Сенића из Белог Манастира, Републике Хрватске који су громко запевали. Том приликом госпођа Десанчић нам је открила: „Кад чујем звуке хармонике, морам да запевам и не могу се лоше осећати. Ианче, за свакога желим све најлепше: мир, слогу, да се волимо, слушамо једни друге и да запевамо заједно кад је то могуће.” Раде Сенић није крио да се међу Мохачанима осећа као код куће: „Осећам се као код куће, ту су добри људи, пријатељи. Надам се да ће 2006. бити још боља од прошле.” Време је брзо прошло... Тачно у поноћ зачуо се „Марш на Дрину” а затим уследиле су и здравнице те поздравне речи Душана Матеа, председника бираног тела Срба у граду на Дунаву. Звуци хармонике, речи задовољства младих и старих, људи разних националности на челу са месном Србадијом, чули су се још и у ранојутарњим часовима што је још један доказ да су се месни Срби и њихови симпатизери и овом приликом весело провели и оптимистички закорачили у нову 2006. годину.

Недалеко од Мохача, на другој страни Дунава, у Чарди „Барка” у Нађбарачки такође је било раздрагано. Да се српска Нова година дочека и у Бачкој побринуо се власник чарде господин Марко Јелашкић, Сантовчанин чијем су се позиву одазвали естрадни уметници из Новог Сада. Наиме, током најлуђе ноћи госте из Сантова, Гаре, Баје, Каћмара, Мохача па и из Србије, забављали су сјајни музичанти предвођени Мићом Јанковићем, шефом Великог народног оркестра РТВ Нови Сад, а за добар штимунг додатно су се потрудили солисти Љиља Петров и Милан Прунић. Уз добру свирку и песму, наравно, служила се и укусна храна па је заиста било све дато за осамдесетак гостију да на несвакидашњи начин проведу новогодишњу ноћ.

А у каквом је памћењу остала 2005? Према мишљењу Наде Бунчић-Ђурић, председнице Самоуправе Срба у Сантову била је добра, али могла је бити и боља: „Надамо се да ће 2006. бити још боља. Иако ће нам влада у 2006. години дати мање пара, надамо се да ћемо у новој путем конкурса прибавити довољна средства и моћи да остваримо све наше планове. Морамо много радити на очувању нашег идентитета, а важан нам је и успех на изборима”.

Евица Чатић-Козић, уметнички руководиолац Културног удружења „Весели Сантовчани” такође је изразила своје наде у вези са новом годином: „Протекла година била нам је успешна, међутим, 2006. прославићемо 20 година рада нашег друштва. Јубилеј желимо лепо прославити са много ансамбала, дружењем, свечаним програмом, фештом на крају. Свима желим много здравља, среће, новца, а

свом КУД-у истрајност и лепу годишњицу”.

Наде и очекивања изражени су и у поноћ када су након „Марша на Дрину” уследили гутљаји хладног пенушаваог шампањца и здравнице, лепе жеље. Новогодишње славље у Нађбарачки окончано је у ситне сате, а Марко Јелашкић главни организатор вечери овако је сумирао утиске: „Мислим да су свирци и солисти били заиста добри, клопа је била укусна. Жалим што се мање људи окупило, но, можда ће их до године више доћи. Иначе, прошла година је била успешна а надам се да ће и 2006. године бити све добро, у најбољем реду”.

И у Десци, у организацији дешчанске Српске мањинске самоуправе, 13. јануара поводом прославе српске Нове године све је било у реду. У ресторану „Szép Ilonka” (Лепа Јелена), поред мештана вољу за безбрижном новогодишњом забавом показали су и Срби из Новог Сентијана, Сирига и Сегедина, а појавили су се и гости из Србије да испрате стару и дочекају Нову годину. Штавише, славље Дешчана дошли су да увеличају и Иштван Ујхелји, посланик Мађарског парламента и Ласло Кираљ, заменик начелника села. Сале су, иначе, биле препуне, близу 250 људи је резервисало карту и било у ишчекивању још једне најлуђе ноћи. На самом почетку приредбе гостима се, најпре, поздравним речима обратио Кристифор Брицан, председник месне Српске мањинске самоуправе који је свима пожелео весео провод, пријатну забаву а затим је главну обавезу за незаборавно весеље преузео оркестар Мише Силашког из Бечеја који је неуморно свирао до јутарњих часова – музичанти из матичне нам земље свирали су „све и свеја”, певало се, играло и веселило, а тачно у поноћ настао је урнебес, врисак. Химна „Боже правде” означила је спајање казальки, Нову годину, а затим су уз освежавајуће шампањце уследиле здравнице Новој, која је отпочела са својим одбројавањем.

Новогодишња ноћ настављена је у сјајном расположењу којем су допринеле и томболе. Већ више година Самоуправа Срба у Десци, и путем новогодишње ноћи, доказује своју племенитост, спремност да пружи несребичну помоћ. Наиме, приходом од продаје томбола већ на самом старту нове календарске године потпомаже Српско забавиште и Српску основну школу. Деца ће, свакако, бити радосна када им се куповином разних потрепштина оствари сан, а многим се жеља остварила већ 14. јануара у зору. Они срећнијих руку, већ првога дана у Новој години били су подарени а остали, којима се срећа није насмешила, нису били тужни, јер су задовољство нашли у песми, игри, дружењу, весељу које је трајало све до јутарњих сати. И Срби у Поморишју весело су кренули у нову 2006. годину.

Предраг Мандић

Нова година у Барачки

Светлана Бојковић, добитница престижног глумачког признања „Добричин прстен”

Светлана Бојковић

Захваљујући сателитским антенама и интернету, и они малобројни Срби у Мађарској којима име Светлане Бојковић није значило много, у прилици су да упознају једно од најомиљенијих ТВ лица у нашој матици. Додуше, та могућност им се пружила са више деценија закашњења, али ипак не прекасно. Неке од телевизијских серија по којима је ова глумица остала упамћена у широј јавности (пре свега „Бољи живот”) увелико се репризирају на програму РТС-а, враћајући нас готово две деценије уназад. За то време Светлана Бојковић се није задовољила телевизијском славом, него је храбро наставила да корача не баш увек сигурним даскама које живот значе. А оне не само да су је издржале, него су је одвеле у сам врх српског глумишта. Њен уметнички пут недавно је крунисан „Добричиним прстеном” (име је добио по чувеној глумачкој легенди Добрици Милутиновићу) – најпрестижнијим признањем у глумачком свету наше матице.

– Прво сам се изненадила, нисам о томе размишљала зато што нисам особа која се икада борила и желела награде. Наравно, свака награда прија. Ја сам знала да сам кандидована, али једноставно сам то заборавила. Тако да кад су ми јавили, прво је било изненађење, а друга мисао је била: „хоћу ли ја да мрем?”. Онда су му рекли: па дај, немој да си таква, својевермено су примили прстен људи који су били у пуној снази. Међутим, та се граница помера. Стварно, моја прва реакција била је: нисам ваљда завршила? Али не треба тако. Имам срећу да сам још у послу. Рекла сам: Боже, само дај здравља!

Зашимљиво је да и ову глумачку награду прати неславна традиција њених додељивања углавном мушкарцима?

– То је тако, од Шекспира па надаље, увек је мање женских улога. Иначе, знам да је идеалан позоришни ансамбл или трупa кад има

„Бољи живот” – за боља времена

трећину жена. Иако је по мом дубоком уверењу глума женски принцип. И мушкарци глуме женски принцип. Дакле, није чудо што су и добитници прстена углавном мушкарци, али било како било, средила сам се јер све у животу треба поднети, па и награде.

У каквим професионалним и животним околностима вас затиче ова награда?

– Дешавало се великим глумцима да награду добију пошто их 25 година није било на сцени, као Невенки Урбановој. А ипак се на додели прстена Урбановој појавио Београд који памти. Значи да велики грлумци ипак оствљају трага, њихова публика је ту. Стално говорим да смо ми врста усменог предања, као народна песма. То оставља траг, људи памте, и њихово памћење се једнога часа пробуди. Помоли се Београд који негде спава, који не виђамо сваки дан. Виђамо га, нажалост, на сахранама, понекад на славама, у гетима и енклавама. Али, значи да постоји колективно памћење које се преноси. Ето, данас се прича о Жанки Стокић, а ја верујем да је она била велика глумица зато што мени о њој прича Мира Ступица.

Што се мене тиче, у животу сам имала срећу. Смејала сам се, кад сам – а то је било јак рано – почела да играм мајке својих колега који су 7 или 8 година млађи од мене. Значи, на то сам се на време навикла, чак и унапред. Тако да сам сада у потпуној форми и у акцији, драго ми је да је тако. Иначе бих филозофирала о скорој смрти. Да сам престала да играм, а да сам добила прстен, мислила бих да је то опроштај. Овако, признање не схватам као опроштај, захваљујући околностима у којима радим. С друге стране, интимно сам била узбуђена јер живим сама. Од породице имам мајку, с којом не могу да поделим радост јер болује од Алдсхајмера, па и да јој кажем, она не разуме шта то значи, и имам ћерку. Само с ћерком то могу да поделим. Нема Муџија, који би на то спортски, духовито рекао: ајде не фантазирај, у реду је. И то би било довољно. Нема ни мога првога мужа који је био уметник и који је био мој друг у животу, коме бих као глумац-глумцу то могла да кажем, и било би му драго јер он ме зна док још нисам ни полагала пријемни испит за Академију. Имам много пријатеља, богата сам и срећна због тога, али оно што представља породица, то више немам. Тако да сам се расцмиздрила, али добро, то прође. Значи, поднеси, издржи. У ствари, то ме је подестило на моју самоћу, ма колико да сам комуникативна и ма колико да радим. Срећом то су тренуци који се превазилазе.

Гледаоцима је вероватно тешко да вашу живахност повежу са самоћом?

– У судбини сваког уметника је да буде сам. Кад вас задеси то што је мене задесило, онда схватите да је огромна разлика између бити сам уз некога и бити сам, а стварно сам. Добро, мислим да сам ја борац, не знам да ли сам храбра, шта сам. Ваљда сам жива. Отуда је то тако. Нисам жена која жали и жели да је други жале, али то су ипак ствари с којима се хтела не хтела у фазама остатка мога живота срећем. На моменте сам као птица, никад слободнија, а онда ме ухвати супротно расположење из чега се ипак ишчупам. Највећа срећа је што радим.

Где тренутно играте?

– Играм у Атељеу *Сабране приче* са ћерком Катарином, затим *Дивљи мед*, у Београдском драмском Пекићев команд *Хилус Y=0*, мењам се са Секом Сабљић у *Молијеру* у Југословенском драмском, али сам већ у пробама *Шуме* Островског у режији Егона Савина. После толико година се враћам у Југословенско драмско. С Атељеом сам везана уговором, иначе сам формално у пензији већ две године.

И театар је, кажу, једна врста пороцие?

– Богу да захвалим, имам пријатеље међу колегама. Мислим да непријатеља ни немам. Зашто би ми били непријатељи, може само неко да ме не разуме. Добро, није ничија обавеза ни да ме разуме. У свом еснафу, међу колегама, стварно се добро осећам и знам да ту нема лажи. Имам и пријатеље који су изван професије, које волим и који воле мене. С те стране ми је Бог подарио дивно окружење. И то је неки процес. Ваљда ћу да се навикнем да сам сама и да ћу бити сама.

Како као гледалац размишљате о ономе што је београдско позориште у овом тренутку?

– Ово су лоше године за комплетан наш живот. А то је база сваке уметности. Позориште је веома дуго, кроз све ове године, да ли 13 или 15 година, одолевало, али нажалост више ни оно не одолева политици. Ми сад прокламујемо као неку демократију, међутим, то је далеко од демократије. То је, ипак, још увек мутант комунизма. Не само да је мутант него је и много горе. Некада сте знали кога да плујете и на кога да се љутите, а сада је то дисперзивно. Мислим да смо несрећна земља, што се тиче уставовљена политике као дисциплине, професије. Ту је много дилетаната, ми смо све даљи од тога да неко нешто ради у општем интересу, у интересу земље. Досадашње искуство показује да сви они, најмање њих 20% који су на позицијама, у политици да би себи и својим породицама остварили неко добро, да би народу који их је изабрао говорили, ако народ нешто не разуме, ако лошије живи, да је то

због нашег пута у Европу. Сто пута сам рекла: неће мене примитивци водити у Европу. Она је у мени пре но што су је они видели и упознали. А њих се ни она не тиче већ их се једино тиче њихова лична корист. Овако дебело, под пуном моралном и материјалном одговорношћу ово изјављујем и могу то да изјавим било где, на свакој трибини.

Како се страначка припадност уметника одражава на глобалну ситуацију у позоришту?

– Мало је уметника који су у странкама. Хвала Богу, тога је увек било мало, чак и за време комунизма. Био је то занемарљив број, али је уметност постојала. Има тога и сада, али има и нечега другог: има водећих људи у позоришту који су прекорачили степен нормалног и неопходног општења с влашћу, па су садашњи политичари заборавили где им је крај, заборавили су на обавезну дистанцу у контактима. Ваљда се зато, што је то курентно, нешто много везују за глумце. Откад је света и века постојале су дворске луде које су могле краљу да кажу све што хоће, и оне су биле неопходне. Али данас се тај однос побркао тако да онај ко је дворска луда – хајде тако то да кажемо – заборавља да има слободу дворске луде, а онај који је његов „господар” заборавио је да је супериорни господар, него је и он постао луда од дворске луде. И ту је све побркано. Рецимо, краљ сунце, Луј XIV, итекако је ценио Молијера, али је из дипломатских разлога морао да послуша црквени клер, па је жртвовао писца којег је волео. Али, ту су односи јасни; међутим, данас односи уопште нису јасни.

Да ли бисте, евентуално, ушли у политику да „средите нешто”? Многи мисле да имате потребну енергију за то.

– У најбољем случају бих могла да будем министар културе. Али у некој другој земљи; у овој би ме одмах истерали из владе, или бих сама дала оставку. Јер ако бих ја била министар културе, ако не бих могла да се изборим за сегмент културе, дала бих оставку. При том сигурно не бих глумила а била министар културе. Онда бих жртвовала све ово што сам до сада урадила и борила се. Но, овде је немогуће борити се. Немогуће, јер је тако трагично поремећена равнотежа. А најгоре ми је кад поједини од тих људи још почињу да арбитрирају у култури, што је потпуно аматерски и дебилно. Позориште и репертоар трпе од тога. Хвала Богу, постоји увек овај неугашени пламичак у који верујем и због тога сам жива, па нећу да се повучем. Најбоље што радим је управо овај мој посао. Да уђем у неку партију – не бих! Зато што је и ту потпуно непромењени комунистички образац. Врхушка води, а сви остали морају да се томе повинују.

Д. Ј.

Издавачки подухват вредан пажње

„Дневник” Шандора Марайа и на српском

Насловна страна књиге

Издавачка кућа АЕД студио из Београда објавила је у години која је за нама дневничке белешке познатог мађарског писца Шандора Марайа. Реч је о заправо о једном делу његове обимне дневничке прозе, насталом између 1984. и 1989. године. Избор записа с краја пишчевог живота начинио је Сава Бабић, који их је и превео.

У свом обимном говору Бабић констатује да је Марай, деценијама истрајно исписујући дневничке белешке, остварио своје најпотпуније и највеће дело: драматичан спој живота и уметности, између којих се сме ставити знак једнакости. Због тога ово велико дело није само дневник, већ се у читалачкој свести постепено преобликује, с правом, у други жанр – у роман. И *Дневник* је већ данас, мирне душе се може тврдити, један од најбољих „романа” мађарске књижевности, један од великих романа двадесетог века.

Марай започиње писање дневника 1943. године. Бива, како каже Сава Бабић, ухваћен у замку и те страсти се неће ослободити, нити ће то хтети, све до смрти. Дневничке белешке се гомилају из године у годину, чак и онда (првих година емиграције) када ништа друго не пише... Корпус дневника постаје непрегледан. Свестан да обимни *Дневник* нема изгледа да буде штампан, сам Марай прави избор: обим дневничких белешака од око 150 страница годишње своди на 20-30 одабраних. И започиње публикавање таквог избора. Једино је после смрти писца објављен цео *Дневник* 1984-89. Такође је започе-

то издавање оних странаца, које су из ранијих издања изостављене, под насловом „Оно што је из *Дневника* изостављено” (пет књига у периоду од 1992. до 2001. године).

Када је почео да пише *Дневник*, Марай је иза себе имао значајна дела у лирици, и у новелистици, и у есеју, путопису, и нарочито – у роману. Чак су му биле изведене на позорници и прве драме. Лирика је у последња два-три века по дефиницији субјективан књижевни род, песников живот је мање-више повезан с делом, мада нису увек истоветни, преплитања су толика да је одвајање увек тешко, кад-када сувишно, непотребно и непродуктивно. Нађен је неизгледваљан излаз; увек говоримо о лирском субјекту, не о песнику.

Есеј и путопис су по правилу лично обојени, чак у толикој мери да и немамо потребе да правимо онакву разлику као у случају лирике. Новела и роман већ значе поделу јединственог света на више сегмената, више носилаца, више субјеката, па је збир који се тим родом добија „објективан”. Али ова проза је задржала могућност да у себе директније укључи аутора и његов субјект. Код Марайа се то може лако проверити на тај начин што, ако се анализирају поједини јунаци (нарочито они који су носиоци битних ставова аутора), њихова својства, схватања, поглед на свет – можемо без нарочитог зазора разумети као алтер его писца, уз малу резерву – не смемо баш бити дословни. Из овакве Марайевог прозе могуће је издвајати мање целине и од њих компоновати – „Марайа... њим самим”.

У *Дневнику* нема бизарности, нема тајни које се објављују само „педесет година после моје смрти”, нема раскорака између онога што је заправо био писац и колико се разликовао од оне лажне слике коју је испредао о себи. Али, Сава Бабић подсећа да не смемо бити у заблуди: Марай није светац. Он је писац кога море бриге, али проблеми који, чак и ако су лични, представљају битне, дубинске проблеме нације, најчешће човечанства; Марай је захваћен страстима, носи се са њима, никада се не зна ко ће кога, белеге о томе су разасуте по његовом делу: најбоље и најпотпуније – у *Дневнику*.

Марай започиње да пише *Дневник* с великим искуством оствареног писца, али писца чији се свет фикције не разликује много од његовог личног живота и поимања

света. У доба Другог светског рата, изван Пеште, у Леањфалу – где истина успева још да планира, па чак и пише обимнија дела, када су планови веома неизвесни, и сам живот зависи од случаја – дневнички записи изгледају веома примерени за одржавање књижевног алата, за насилно непрекидане навике рада мозга, који је најближи здрављу ако функционише и остварује се свакодневно. Потећи ће низ записа, већином кратких али не фрагментарних, врста дисциплинованог а не распарчаног разговора са самим собом. Али и сведочанство о човеку у лудим временима, човеку који види а нема саговорника.

Шандор Марай је изузетна фигура свог века, морални узор за сва времена. Видео је јасно, знао да се не могу правити компромиси; извукао је последице које су биле тешке и за њега самог: писац је изван свог језика провео, у добровољном изгнанству, четрдесет година.

У културним круговима Мађарске као да не постоји свест да Марай је *Дневник* у целини још није објављен. Као да се објављени из-

води сматрају комплетним *Дневником*. Истина, Марай се посетелепо враћа у мађарску културу, започело је прештампавање и објављивање његових дела, читаоцима ће у догледно време опет бити доступан његов опус, и она дела објављена у Мађарској, и она објављена у иностранству, као и преостали рукописи. Само, ко зна колико ће времена протећи док не буду доступне његове комплетне, драгоцене дневничке белешке?

– Када сам, крајем 2001. године сазнао да је изашао из штампе нови том раније изостављених записа (1950-52), могао сам привести крају и овај период, изабрати, превести и нагомилане преводне одложити за неко будуће објављивање у Србији. За период 1943-52 већ је прикупљено за две књиге. Наравно, издавача код нас нема: ко ће то и када, да ли ће уопште пожелети да штампа? Још ми је доступна последња књига *Дневника*. Она није скраћивана, објављени су потпуни записи (1984-89). Тако је окончан једино могућ избор и превод у овом тренутку – закључује Сава Бабић.

Д. Ј.

1987.

1. јануар. *Новогодишње јутро. Већ данима нисам био на улици. Покушавам, али се тетурам. Као неко на коза је извршен атентат. Минула година ме је потпуно разочарала. Отишла је Л. Браћа и сестра, све троје за неколико месеци. Књиге ове године нисам читао, само сам неке прелиставао. Каткада сам написао неку забелешку у дневник, иначе ништа. Живим потпуно сам, месецима немам посетиоца до стару чистачицу. И каткада Јанош и његова деца. Боље је бити сам и осамљен него у друштву бити осамљен. Не желим ништа. Надам се да ћу успети да одем тихо, неће бити нужно насиље. И Л. је далеко. Каткада поручује.*

4. јануар. *Година дана је како је умрла, у подне у пола један. Седео сам на левој страни постеље, с десне је била мала Филитинка, негова-тељица, мерила јој је притисак и дала знак како справа више ништа не показује, умрла је. Открили су је, затим ставили у чаршав. Живели смо заједно шездесет две године и три месеца.*

24. јануар. *Готово биљни живот. Ретко по неколико корака испред куће. Слабост ме принуђује да после неколико корака седнем, ма и на степеник. И у стану морам да се одмарам ако пређем из једне собе у другу. Каткада напишем писмо као одговор, matter of fact. Иначе ништа. Лектура припремљена уз постељу – Софокле, Сервантес, Арањ – месецима нетакнута. Горчина ако ми на ум падне „књижевност”. Свака реч је само покрива, не показује стварност. Стварност је „друго”. Каткада засветлуца, нихил. Истовремено туга за домовином, каква је чудесна била „књижевност” – друга, истинска, којом је пролазила струја као кроз звезде и Ивицу и Марицу.*

26. јануар. *Шекспировски стих: „Јер какви снови постоје у смрти...” Већ у животу постоје страшни снови. Каткада се плашим да застим.*

Сваке ноћи неколико страница Крудија: Посетнице двадесетог века. Пљачкашко економисање на које је принуђен писац због обиља талента. И у сваком ретку музика, Крудијева музика.

Л. се у свом дневнику од 1977. године жали да је „нога, колена, не слушају”. Десет година касније сада се то мени догађа.

Сачекати, ако могућем, коректуру Гаренових. Још то урадити. Али за то више немам десет година.

28. јануар. *На степеништу главног улаза суседне, према овдашњој хијерархији, отмене епископске цркве и централе седи млади пар. Дроњави, прљави, око чела трака, Шпанци, бескућници. Тетурајући пролазим поред њих и видим како се пре јела – из завежљаја су извадили нешто да прегризу – она и он раширених руку окрећу једно према другоме и размењују дуг пољубац. Ово спонтано љубљење на улици, а степеништу цркве пред бедни оброк, потресно је. Људски гест у огромној нечовечности. То је већ веома ретко.*

Вјечнаја памјат

Јован Роцков (1923 – 2006)

„Појци су у цркви били, а и јесу истакнути али та њихова истакнутост није била таква да их чини посебнима, као што ни у читавом искуству православне цркве, ни свештеник није онај због којег народ постоји, него онај који је ту да би читава заједница била у вези са Богом у току молитве” – речи су Весне Саре Пено, а молитвеност, оданост према Цркви и црквеном појању красиле су и надасве скромног Јована Роцкова, појца у Батањи који је изненада преминуо 3. јануара 2006. године.

„Заувек нам је отишао чика Јовика” – рекла ми је у телефон тужним гласом Станислава Гајић, учитељица батањске Српске основне школе када сам се код ње распитивао у вези са божићном прославом основаца наше просветне установе. А чика Јовику, кога сам последњи пут срео 14. октобра 2005. године када смо снимали емисију о Батањи, волела су и деца. Па и сви ми, одрасли, који смо га познавали, јер је увек био добре воље, пун шале, спреман за разговор и дружење. И те октобарске вечери када су Дешчани засвирали, малтене је заиграо и повео коло – ни трага није било тим такозваним старачким годинама, штавише, са својих 72 био је полетан и млад. Млад у души. А у његовој души посебно место имала је црква. Волео ју је искрено и несебично. Тако је и васпитан, поготово од стране оца Милоша који је такође био појца. Јован Роцков било где да се појавио у насељима где постоје српске православне цркве, стао би да певницу и појеђи, одговарајући на молитвене речи свештеника, давао упечатљив израз своје љубави и оданости према Богу. Из дана у дан, из месеца у месец, из године у годину. Све до своје смрти.

Протојереј Илија Галић, парох батањски остао је без свог верног пратиоца који га је свакога јутра дочекивао код улазних врата светиње. Деца, па и одрасли у Батањи остали су без чика Јовике. Српски православни народ у Мађарској изгубио је још једног ревносног појца који се 3. јануара текуће године придружио небеској плејади појаца.

И док су се Срби широм Мађарске, у ишчекивању, 6. јануара радосно припремали за празновање Христовог рођења, дотле, на Бадњи дан, на батањском гробљу било је тихо и тужно. Одјекивали су вапаји. Многобројни Батањци – Срби, Мађари и Румуни – дошли су да се опросте од свог омиљеног мештанина и да му одају последњу почаст. Јовану Роцкову, чика Јовику, верном слуги Божјем. Нека му је лака црна земља и вјечнаја памјат.

Предраг Мандић

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Празник у контејнеру

Увек сам се чудило онима који као изговор за своје нерадо седање у било које превозно средство наводе зиму. Као, то годишње доба није за путовања, па чекају од бога благослов у виду померања живе на термометру мало навише. Рачунам, немам разлога да се стресам ако имам топлу јакну, рукавице, капу и остало што уз то иде. Осим тога, одлазак до аутобуске или железничке станице не траје много дуже него до радног места или тијаче, а после је ионако свеједно где седити – у топлом аутобусу, купеу или крај кућне пећи и свог мачка. Тако сам ја, доскора млад и неискусан, гледао на ствари. Све док ме железничари нису уверили у супротно. На мојој рођеној кожи. Десило се то током једног од недавних божићно-старо-ново-новогодишњих празника, згуснуто нанизаних. Десетак, петнаест путника цупкало је на минус неколико, испред огромне табле информација на пештанској железничкој станици Келети. На њој је писало како воз за Београд креће по реду вожње у 35 минута пре поноћи. Међутим, како су ми од раније врло добро познате жестоке борбе путника за свако слободно место у претпразничним композицијама, стихов сат времена раније. Злу не требало.

Минут по минут, прође пола дванаест. И ништа. Тек негде око поноћи, када је већ увелико требало да јездимо нустарама јужно од Пеште, заротираше се летвице на табли. Саопштавају нам да воз касни десет минута.

– Десет није страшно. Само да не буде сто десет – у шали ће један сапутник. На то му госпођа којој су се испод шалова виделе само очи, рече како је прави оптимиста. Она је чекала онај у два поподне, а када је који минут пре шест изгубила сваку наду и окренула леђа, умакао јој испред носа. Тако је саставила пуних десет сати на исто толико испод нуле.

Не знам да ли је госпођа била баксуз, али су се летвице на табли после њених речи окретале све чешиће и све брже. Зауоставиле су се на бројци од 180 минута, тако да се у ледени наранџасти контејнер, назови вагон, наша сложна мученичка група укључала око пола три. На пола пута до миле нам границе кондуктер нас је обавестио да се покварила локомотива. Тако је наши брзи, међународни воз кренуо са неидентификоване сеоске станице после додатних сат и по чекања. А знаш ли када? У тренутку када је локомотива из Пеште дојурила и испоручила нам, не механичара, него плавушу која је закаснила на воз. Њу и њена два кофера. Јавног личка су је спасле једино наше промрзлице.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

Обележавање Стеријиних годишњица

У организацији Владе Републике Србије, Министарства културе, Српске академије наука и уметности и Скупштине општине Вршац, низом манифестација током читаве године биће обележен важан јубилеј – 200 година од рођења и 150 година од смрти „оца српске драме” Јована Стерије Поповића.

У реализацију динамичног програма посвећеног овом великану писане речи и реформатору српског језика и књижевности, који ће се одвијати широм Србије, биће укључене многе институције културе, као што су Матица српска, Музеј позоришне уметности, Филолошки факултет у Београду, Стеријино позорје, Народно позориште у Вршцу, и многи други истакнути представници културног и друштвеног живота из земље и иностранства.

Прва у низу манифестација је одржана 13. јануара у 11 часова, у свечаној сали Општине Вршац, на дан рођења Јована Стерије Поповића. Помоћник министра културе у Влади Републике Србије Иван Ивановић рекао је да ће САНУ организовати велики научни скуп крајем године, као и да ће се прослави прикључити сва српска позоришта која ће у свој репертоар уврстити по једно Стеријино дело.

Академик Љубомир Симовић, председник Одбора за прославу при САНУ, осврнувши се на лик и дело Јована Стерије Поповића, истакао је да је прошло 150 година од смрти „оца српског театра”, а да српско друштво још није свесно његове величине и значаја. Симовић је рекао и да прослава овог јубилеја

представља праву прилику да што већи број људи сазна нешто више о овом врском комедиографу, правом представнику интелектуалне поезије, спретном преводиоцу, професору природног права и великом просветитељу.

Поводом обележавања Стеријиног јубилеја планирано је и публикавање радова са научног скупа САНУ. Такође, у току ове године биће објављене и две обимне библиографије – Стеријиних радова, и текстова о овом писцу. У Галерији САНУ биће приређена велика изложба посвећена генијалном српском перу коју ће пратити филмски снимци, богат каталог и обимна студија.

Дечји часопис „Змај” тражи помоћ

Змајевци, како себе називају сарадници, уредници, верни помагачи и волонтери који још обављају техничко-административне и финансијске послове, не могу и неће да се помине са евентуалним гашењем књижевног часописа за децу „Змај”, пише у писму чији су потписници уредник часописа др Миодраг Игњатовић и главни и одговорни уредник Мира Алечковић. У писму је наведено да су, поред толико имућних појединаца и фирми, Змајева чеда „Невен” и часопис „Змај” пред гашењем.

Разговор поред концертног клавира

У сали Београдске филхармоније, 15. јануара, пијанисткиња Сара Марјановић са заинтересованом београдском децом одржала је невакидашњи концерт најављен под именом „Траговима звука”. Реч је о пројекту који је произашао из истоимене књиге Саре Марјановић у издању „Народне књиге”.

...И

ТАЧКА

Срећна Нова година

На прекретници прошле и Нове године сви грађани Б. су имали среће, сви су подобијали главне награде на томболи, свима су извукли бројеве на лутрији, сви су одреда испекли и појели новогодишње прасе, а његов реп оставили „за срећу и против урока”, сви су викали „срећна вам Нова година” искрено верујући да ће заиста бити таква, а ко зна, можда ће им се предвиђања обистинити и предстојећа година бити најсрећнија у историји Б, јер кад их је било већ толико „најцрњих” и „најнесрећнијих”, што не би била једна и срећна, испуњена радошћу, без туге, бола, патњи, болести и смрти, у којој живот гази напред уздигнута чеља и не наилази на препреке, тешкоће, замке или отпор.

Двадесет часова

Песник М. је замишљено седео за својим писаћим столом и посматрао малу казаљку старог зидног сата наслеђеног од прадеде како се полако, сасвим полако приближава осмици и помислио како је, ето, протекла главнина још једног у низу ових ледених зимских дана, а сат ће ускоро то потврдити гласном звоњавом, као да се ради о Бог зна како значајном догађају вредном помена и пажње, а не о простој чињеници да је коначно истекло двадесет часова у јурњави и гужви, а да је преостало четири у миру и тишини, без сувишних гласова, сем откуцаја сата.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ

Сумње за примање мита

Хапшење вицегувернера Народне банке Србије

Србија се још није смирила од афере са „Мобтелом“, кад нас је прошле недеље запањило хапшење вицегувернера Народне банке Србије Дејана Симића (39), који је осумњичен за примање мита у износу од 100.000 евра.

Симић је ухапшен у својој кући на Дедињу заједно са Владаном Заграђанином (38), директором Социјалистичке партије Србије, који му је у име једне банке (којој је забрањен рад) донео новац.

На вечери у Симићевој кући, пре хапшења, налазио се и Ивица Дачић, шеф посланичког клуба СПС-а. Непосредно пре хапшења Дачић је напустио кућу и за сада се не зна да ли је и он на било који начин умешан у овај случај. Што се другог социјалисте, Заграђанина, тиче, он је требало да буде посредник у давању мита вицегувернеру Народне банке Србије. Незванично, Симић је затражио новац од Кредитно-експортне банке којој је прошле године забрањен рад. Цео случај је неко пријавио полицији, која је у претходних неколико дана пратила Симића. Ухапшени су изјавили да немају појма о чему се ради и да су у Симићевој кући „попили по чашу вина“ и „разговарали о животу“.

Радован Јелашић, гувернер Народне банке Србије (који је касније и сам саслушан у својству сведока), одузео је сва овлашћења и „замрзнуо“ функције вицегувернеру Дејану Симићу. На конференцији за новинаре,

сазваној поводом хапшења свог најближег сарадника, Јелашић је рекао: „Привођење вицегувернера Дејана Симића, уз у јавности пласирану квалификацију о сумњи за узимање мита, свакако веома негативно утиче на углед НБС, што ни ја, као гувернер, ни НБС не можемо дозволити.“

Није на мени да квалификујем начин на који је та информација предочена јавности, то ће сигурно учинити много боље правни заступник Симића. Иако не спадам у оне који доносе закључке пре него што правосудни органи утврде чињенично стање и о томе донесу коначни суд, због институције каква је НБС, ниједног тренутка нисам имао дилему шта као гувернер треба да предуздем, независно од даљег тока догађаја“, рекао је Јелашић који је упутио писмо за разрешење Симића и Агенцији за осигурање депозита, што ће учинити и у свим другим институцијама где је овај представљао НБС.

Што се тиче примања мита, он уверава да је НБС институција у којој доношење свих кључних одлука не зависи ни од једног појединца, већ искључиво од колегијалних тела, као што су Савет, Монетарни одбор и Комисија за контролу банака. Када је реч о судбини банака, навео је пример, одлуке не доносе самостално генерални директор, вицегувернер, па чак ни гувернер, већ комисија за контролу банака. Тиме се аутоматски онемогућује да појединац злоупотреби функцију.

Јелашић је нагласио да избор Симића за вицегувернера није била његова појединачна одлука. „Имајући у виду његову стручност, професионална искуства и резултате, мој предлог и образложење разматрао је Савет НБС који га је позитивно оценио и потврдио избор. Међутим, како Симић, тако ни ја не можемо да стојимо изнад интереса НБС“, рекао је гувернер.

ТЕКУЋА

ТРАКА

Освајање „Мобтела“

Влада Србије одобрила је Пошти да откупи „Мобтелова“ кредитна дуговања, према „Рајфајзен“ и „Хипо Алпе Адриа“ банци, у висини од 91,7 милиона евра. Јавно предузеће ПТТ саобраћаја „Србија“ тиме је постало већински власник „мреже 063“ којој је претила блокада рачуна и принудна наплата кредита. У том случају банке би добиле и део „Мобтелове“ инфраструктуре, вредне 273 милиона евра, којом је гарантовано сервисирање кредита.

„Сабља“ II

Истрага о финансијским малверзацијама о пословању „Мобтела“ резултираће једном од најширих акција полиције у последњих неколико година, најављују српски медији, који очекују бројна привођења осумњичених и почетак судских процеса. До сада проверена документација указује на то да се ради о привредном криминалу највишег ранга у који су умешани многи. Сумња се да су почињена бројна кривична дела – од угрожавања националне безбедности до вишемилионске утаје пореза.

„Источно Косово“

Албански одборници у скупштинама Бујановца, Прешева и Медвеђе усвојили су платформу у којој се тражи политичко-територијална аутономија за то подручје. Албанци са југа Србије, између осталог, траже специјалне односе с Косовом, оснивање пограничне мултиетничке полиције и повлачење српске војске и полиције. Један од одборника је чак предложио да назив Пршевска долина буде преиначен у „Источно Косово“, али је његов предлог одбачен.

Антиамеричке демонстрације у Пакистану

Певајући „Смрт Америци“ љути припадници антиамеричких исламских група покренули су прошле недеље протесте широм земље због ваздушног напада ЦИА у којем су страдали, како тврди Пакистан, недужни пакистански цивили уместо наводне мете члана Ал Каиде заменика Осаме бин Ладена Ајман ал-Завахрија. Председник, генерал Первез Мушараф је у међувремену упозорио своје сународнике да не подржавају екстремисте, додајући да ће то само повећати насиље у Пакистану.

Оставка Садамовог судије

Главни судија на суђењу бившем ирачком председнику Садаму Хусеину, Ризгар Мохамед Амин, поднео је прошле недеље оставку на ту функцију. Главни тужилац на суђењу Садаму Хусеину, Цафар ал-Мусави, рекао је да Аминова оставка, уколико буде прихваћена, не би утицала на ток суђења, јер би се брзо нашла његова замена. Садам Хусеин и његови сарадници терете се за убијања и мучења више од 140 шиита у ирачком граду Дуцаил 1982. године. Суђење је почело у октобру 2005. године.

Русија враћа светионик

Руска морнарица наредила је својој флоту у Црном мору да у Криму, на југу Украјине, поново преузме контролу над светиоником на Јалти, око чијег власништва се споре Москва и Кијев. „Став руководства руске морнарице је чврст – светионик на Јалти мора бити враћен руским хидрографским службама и мора нормално да функционише како би осигурао безбедну навигацију у области Црног мора“, рекао је главнокомандујући руске морнарице Владимир Масорин руској агенцији Интерфакс.

СРПСКА ПОШТА

„Лобигејт“ потреса СЦГ

Џеки Абрамоф и црногорско клупко

Да ли сте чули за „лобигејт“, аферу с поткупљивањем конгресмена, која последњих дана тресе Вашингтон?

Не, није ово покушај да се тема са домаћих афера скрене на оне прекоокеанске и докаже да нису само наше нане склоне плетењу црне вуне. Напротив, дуги су балкански прсти!

Џек Абрамоф, утицајни лобиста блиско повезан с републиканцима, који је признао кривицу за превару, корупцију и утају пореза, почео је лобистичку каријеру радећи, никада не бисте погодили – за Владу Црне Горе!

Мило Ђукановић је до Џекија дошао средином 90-тих, и чим је Абрамоф преузео лобирање у корист Подгорице, дошло је и до промене односа Конгреса према мањој републици тадашње СР Југославије. Иако имовина Црне Горе није одмах одмрзнута, Џек Абрамоф успео је да у америчкој престоници створи другачију слику о власти Мила Ђукановића. Мило је рекламиран као човек који „мрзи Србе и Милошевића“!

Џеки је у новембру 1996. организовао и посету конгресмена из Охаја, републиканца Роберта Неја Подгорици. У исто време, за Џекијев рачун изборе у Црној Гори пратила је и делегација Фондације националног кокуса за безбедност, која је направила веома повољан извештај по власти у Подгорици.

Међутим, управо су таква путовања и Неја и Абрамофа коштала угледа. Испоставило се да

је конгресмен добијао разне поклоне и прихватио разне услуге од лобисте. Сумња се да се заузврат залагао за законе и одлуке повољне по клијенте Џекија Абрамофа. Међу поклонима су и путовање с плаћеним играњем голфа у Шкотској и вечере у Абрамофљевим ресторанима у центру Вашингтона. Неј је био предлагач закона којим је једном индијанском племену у Тексасу, које је баи као и Црногорце заступао Џеки, дозвољено да поново отвори један казино. Такође, пре четири године, Неј је, као председник надлежног одбора у Конгресу, дозволио једној израелској телекомуникационој компанији да инсталира антене за највише законодавно тело у Сједињеним Државама. Та компанија касније је исплатила 280.000 долара Абрамофу.

И док се у америчким медијима спекулише да би Џеки Абрамоф, који је пристао да тужилаштву исприча све о својим пословима у замену за казну блажу од 30 година, могао да кошта каријере бар шездесет конгресмена и њихових саветника, неке везе тог лобисте вуку се и до Беле куће. Наиме, Абрамоф је на почетку лобистичке каријере радио са Дејвидом Сафавијаном, који је до недавно био шеф службе за набавке у Белој кући. Сафавијан је поднео оставку пошто је оптужен за лагање и ометање истраге о Абрамофу, али би даља истрага могла да одведе и до виших званичника Бушове администрације. Као и Џеки, и Дејвид је стицао лобистичко искуство на тему Црне Горе. Њих двојица су као почетници у фирми за лобирање „Престон Гејтс Елис“ радили управо на иницијативу Мила Ђукановића. Седам година касније поново су били заједно, и то на већ поменутом путу у Шкотској 2002. године с конгресменом Нејом. Од тог пута и истраге о поклонима Неју црно је клупко почело да се одмотава.

АБВ

ЕКО НОМИЈА

Радован Јелашић о хапшењу вицегубернера НБС

Што пре до истине

„**Ч**ињеница да су вицегубернера НБС Дејана Симића у његовом стану затекли са 100 хиљада евра које му је неко донео, баца велику сенку на институцију централне банке и зато је нама у НБС највећи интерес да се што пре разјасни шта се дешавало те вечери у стану господина Симића, ко има и какве доказе, да ли има неких проблематичних телефонских разговора, или је све искреирано као што је било и са повлачењем кривичних пријава које је Кредитно-експортна банка поднела против мене и неколико контролора НБС”, рекао је за *Данас* гувернер Народне банке Србије Радован Јелашић поводом одређивања притвора вицегубернеру Дејану Симићу, осумњиченом да је примио мито.

Још строжија правила у НБС

Случај Симић довешће до новина у раду НБС, најавио је Јелашић: „НБС сигурно неће више бити као што је била до сада. Пошто за сваки телефонски разговор сада треба да претпостављамо да постоји могућност да нас неко провоцира, да стрепимо да ли се иза сваке молбе да му помогнемо да сачини одређени захтев крије нека подметачина или не, ја свим функционерима – малим, средњим или високим – поручујем да ме ни због једне банке, осигуравајућег друштва или лизинга не зову и да коначно схвате да моје не увек значи само не, а не никакво тражење мита да бих променио мишљење. Убудуће, ако неко нешто хоће, нека то пошаље писмено, да се заведе, па после мало дуже процедуре може да очекује одговор. Иако се са мном од 25. фебруара 2004. године када сам ступио на дужност нико није поводом било које банке срео и разговарао у четири ока, очито то није било довољно да се моје име не благи. Против тога не могу да се борим другачије него поштујући закон, а што се тиче институције НБС, она ће то учинити подношењем кривичних пријава због клевете”, рекао је Радован Јелашић у разговору за *Данас*.

Параноја и прислушкивање

„Треба ли да будем параноичан у погледу сваког ко ми дође у кацеларију, у погледу бексистерке која може у кућу да унесе нешто, или мог рачуна на који свако може да уплати новац чије порекло ја не могу да објасним, не знам. Присећам се само да смо се после скандала око прислушкивања гувернера италијанске централне банке шалили да смо и ми вероватно прислушкивани, и просто ми делује нестварно да је Симић знајући да је то могуће, користио мобилни телефон или свој рачунар за договор о миту и још примио у кешу тај новац у свом стану. Од када сам постао гувернер, иначе, молио сам за техничку помоћ да се сви моји разговори снимају, нарочито ако је реч о мобилном телефону, јер је то најбољи начин да се одбраним од свих оваквих клевета. Ако полиција или Телеком имају те снимке, молим их јавно да ми их доставе или објаве, јер ја заисита немам шта да кријем. Једини већи поклон који сам добио за Нову годину је дигитална камера коју сам одмах предао НБС да је користи”, тврди гувернер.

Нема ни говора о оставци гувернера

„*Нико није тражио од мене да дам оставку. Моја оставка је иначе у надлежности Савета НБС. Немам индикација да је неко покренуо такву иницијативу ни у парламенту али уколико се то догоди, а не би се десило ни први ни последњи пут да се дешавају ствари које нису по утврђеним процедурама, ја ћу се придржавати сваке одлуке коју скупштина буде донела. Сматрам, међутим, да је фер да ако неко има нешто да ми пребази, било да је реч о несавесном раду или о корумпираности, да то јавно и докаже. Ја се не осећам одговорним за оно што раде појединци ван институција, осећам се одговорним за све оно што се дешава у НБС. Ја своју одговорност схватам тако да треба да створим институцију у којој ни један појединац, па ни гувернер, не може сам да донесе ни једну одлуку, и мислим да ће се и у овом случају показати да смо у томе успели”, оцењује Јелашић.*

Нико не може да одлучује сам

„Морам да кажем да смо, када је реч о контроли НБС, променили наше процедуре у сагласности са ММФ и СБ, направили посебну Комисију за контролу банака од седам чланова, и свако ко добро познаје процес зна јакó добро да овде ни један појединац не може ама баш никакву одлуку да донесе сам, без сагласности свих осталих чланова Комисије. Чак и да је господин Симић успео да убеди свих седам чланова Комисије да КЕБ-у треба вратити лиценцу, таква одлука долази на мој сто и морао би и мене да убеди у то и да ја признам да смо погрешили. Баш ме занима како би то успео”, пита се Јелашић.

Докази за сада недостају

„То што као гувернер нисам обавештен о припреманом хапшењу Симића доказује да МУП независно функционише, без обзира на функцију и партијску припадности оних који су на удару. Тако и треба да буде. Али, у интересу институције, било би боље да као гувернер то сазнам од званичника а не из медија као сада”, каже гувернер.

„Ако прође још десет-петнаест дана а МУП се не огласи и каже до каквих је налаза дошао, то иде наруку само онима који имају најцрње намере да све оно што ради НБС и што се дешава у финансијском систему дискредитују, рачунајући да после овог случаја контрола НБС убудуће неће бити тако оштра и бескомпромисна па ће моћи да остваре неке своје циљеве. Време у овом случају не ради за нас него за оне који константно тврде да је у Србији све мито, лоповлук, лаж, да нема ничега што је свето, да нема ни једног човека нити и једне јавне институције који функционишу без мита. Ја сам спреман да сутра одем поново у МУП, то су спремни и сви запослени у НБС и кажемо све што знамо, а позивам било кога од банкара, или из области осигурања и лизинга да каже да ли му је неко од запослених у централној банци икада тражио мито”, изричит је Јелашић.

КРИВО ОГЛЕДАЛО

Нема начина да се спречи неминовни шок за Србију, али постоје начини да се он ублажи. Да ли је то стварање специјалних веза између Београда и Срба на Косову, посебна права за српске православне манастире, опраштање дуга од 15 милијарди долара Србији, налажење значајних финансијских и институционалних средстава за кандидатуру земље за ЕУ итд., али Србија преговарачки сто не сме да напусти празних руку.

Александар Григоров,
директор за западни Балкан у америчкој невладиној организацији Пројекат за етничке односе

Грађани Црне Горе који у овом тренутку подржавају политику Мила Ђукановића треба да размисле да ли ће на евентуалном референдуму гласати да њихови најближи у Србији постану странци, односно да Србија буде страна држава Црној Гори.

Предраг Булатовић,
лидер Социјалистичке народне партије Црне Горе

Проглашавају ме велеиздајником и већ три месеца позивају на моју ликвидацију. Премијер Коштуница, коме сам поконио све, и срце и душу, против мене удара са четири фронта, финансијско-пореском службом, тајном полицијом, тајкунима и појединим медијима. Све ми више личи да ћу проћи као покојни премијер Ђинђић.

Богољуб Карић,
лидер Покрета Снага Србије

Београд је што се тиче ноћног живота, интересантнији него Загреб. Београд живи 24 сата то није случај са Загребом. Овде постоји космополитизам који се, на жалост, у Хрватској приказује у кривом светлу. Човек кад дође овде заправо промени мишљење о томе какав је Београд.

Мирслав Кусуновић,
новинар загребачког Јутарњег листа

УГАО ЗА СМЕХ

Петар Лазућ

На зубатом сунцу

Живи споменици су последња рец социјалистичке технике.

Зачепили су ми уста. Сада ми све излази на нос.

Лечите се код нас и умрећете здрави.

Ми смо нација јунака. То нам је на нервној бази.

Потукли смо непријатеља 10X надмоћнијег, 50X надмоћнијег, 100X... у зависности од издања.

Владимир Јефтић

Непослушни бумеранг

Продајем савест – гарантовано не гризе.

Месец сија к’о тепсија, мене тресе депресија.

Егоизам јача оптимизам.

Све што може да се среди новцем, јефтино је.

Најближи су циљу они који га постављају.

Мењам ћебе за тебе.

Једем сарме по кућама.

Српски ђачки дом у Будимпешти

Изложба младих ликовњака

У четвртак, 15. децембра минуле године, отворена је изложба ликовних радова ученика свих генерација Српске гимназије у Будимпешти. Поставку је на седмом спрату Српског ђачког дома поставио професор ликовне уметности Милан Ђурић који је уједно и представио радове и њихове ауторе.

Ученици су користили разне технике, почев од фотографије, графике, цртежа, колажа, преко линореза, дизајна фонтова, па све до скулптура. Најмлађи излагачи су прваци, то јест бруцоши наше гимназије: Тамара Маричић, Кристијан Новаковић, Ања Лазор, Софија Симендић и Маја Вукманов, која је направила скулптуру Вилендорфске Венере. Старији су такође показали своје умеће и вештине. Соња Гомерчић и Милош Иванов су радили линорез, а црно-беле и фотографије у боји су изложили Адам Ловчевић и Радојка Филаковић, док су остали аутори – Вељко Бурић, Нора Чосор и Славко Радонић приказали своја графичка остварења.

Сусрет се успешно завршио у неvezаном разговору о радовима. Изложба је још увек постављена,

слободно се може погледати и дати подршка нашим најмлађим уметницима.

Софија Симендић,
9. разред

Да ли сте ово знали?

Велики проналазач Т. А. Едисон у младости био је чистач ципела и продавац новина.

Прву стајаћу војску установио је 1665. године француски краљ Луј Четрнаести, познат као Краљ Сунце.

Бумбар је у стању да за једну секунду 240 пута махне крилима.

Стари Грци писали су све речи састављено. Усправним цртицама и тачкицама стављеним изнад последњег слова обележавали су крај једне речи.

Енглези су у XVIII веку толико трошили мирисе да је парламент морао да изгласа закон по коме жене нису смеле да их употребљавају.

Успела манифестација у Ловри

Велики успех младих Ловрана

На Божић, 7. јануара 2006. године у Дому културе у Ловри је одржана занимљива културна манифестација, која је уједно и доказ како млади могу да чине велике ствари. Како је наш саговорник Предраг Алексов рекао, био је то прави успешни подухват младих Ловрана који су обновили фолклорне традиције свога места. Како је све почело? Од нашег саговорника смо сазнали да је на прошлогодишњој црквеној слави – „бучури“ – ковинске српске цркве, која празнује Велику Госпојину, у Ловри гостовало фолклорно друштво „Весели Сантовчани“ из Сантова. Њихово гостовање је подстакло на размишљање младе Ловране о формирању локалне фолклорне групе, која је пре неких петнаестак година веома успешно радила. Под вођством градоначелника Ловре, господина Љубомира Алексова и месне самоуправе основана је фолклорна група. После других година, захваљујући месној српској омладини, у Ловри се поново одлазило на пробе, увежбавали су се кораци кола и чуле су се лепе српске народне песме.

Како смо сазнали, ловранска фолклорна група броји укупно двадесет осам чланова, то су играчи и свирачи. Чланови оркестра су: Растко Гергев – хармоника, Предраг Алексов – хармоника, Душан Дмитровић – контрабас, бас-гитара и Петар Ђосић – брас.

Уз пуно труда, дугих припрема, а пре свега много забаве, чланови фолклорне групе су осмислили предиван програм.

Наступ је почео божићним тропаром: „Рождество Твоје Христе

Боже наш”. Затим је следио наступ вертепаша. Након „Вертепа” наступила је новоформирана фолклорна група. Следили су игре: „Бугарско коло”, „Врањанка” и „Чивижашки цумбус”.

Многобројна публика, која је програм пратила чак и са улице, уживала је у извођењу народних игара и песама. Певао је Никола Скорић, а затим су вече својим гласом улепшале три девојке: Зорица Хранислав, Радојка Хранислав и Дијана Алексов. После њих су фолклораши извели још неколико игара као: „Српска девојка”, „Игра око ножа” и македонске игре. Потом су момци одиграли „Копачку”, а девојке „Македонско девојче”.

Највеће одушевљење препуне сале Дома културе је изазвало извођење кореографије „Србија” коју су млади ловрански играчи са задовољством одиграли и морали да један део популарне кореографије одиграју по неколико пута.

На крају успешног и добро осмишљеног и увежбаног програма, начелник села Љубомир Алексов се захвалио на дивној вечери, надајући се још многим сличним наступима, а завршну реч је имала фолклорна група младих Ловрана, која се захвалила на сарадњи и помоћи око организације. Овде свакако посебно треба напоменути кореографа Ангела Иванова који уложио изузетно много труда да се фолклорна група тако успешно припреми.

Након програма приређена је забава која је трајала до раних јутарњих сати.

Марга Гајин

Светосавска академија и бал

Samooprava Srba q Mañarskoj, Bqdi mska Eparhi ja, Srpsko pozorište q Mañarskoj, Kql tqrni i dokqmentaci oni centar Srba q Mañarskoj i Srpska samooprava q Bqdi mpeš ti srdayno vas pozi vajq na Svetosavskq akademi ja koja xe se odrwati q prostori jama Tekel i janqma (Bqdi mpeš ta, ql i ca Vereš Pal ne br. 17), **28. јануара 2006. (субота) са почетком у 15.30 часова.**

Samooprava Srba q Mañarskoj i Kql tqrni i dokqmentaci oni centar Srba q Mañarskoj srdayno vas pozi vajq na tradi ci onal ni Svetosavski bal koji xe se odrwati q sal i za pri jeme „Bqrbon“ (Bqdi mpeš ta, ql i ca Ajtoši Di rer br. 19-21) **28. јануара 2006. (субота) са почетком у 19.00 часова.** Za dobro raspol oweSe xe se pobri nqi poznati estradni qmetnici MI ROSLAV I LI X i JASNA ÜO-KI X.

Prodaja ql azni ca se vrš i od **16. јануара 2006.**

Cena ql azni ce je **7.000 форинти** po osobi .

Q cenq je qrayqnata i veyera na pri nci pq „švedskog stol a“ – jel o i pi xe se mogq sl obodno qzi mati do ponoxi , a nakon toga radi bi fe. Za sve poseti oce je obezbeñen zatvoreni parki ng q dvori št q „Bqrbona“.

Pri laz: i z ql i ce Ajtoši Di rer se ql azi q ql i cq Zi yi Geza (jednosmerna), a zati m q Aboši ql i cq. Ql az: Aboši ql i ca br. 22 (tabla Bourbon rendezvényház) I nternet adresa: www.bourbongroup.hu

Нова стручна литература у Библиотеци ССМ

Црквени календар Српске православне патријаршије за за просту 2005. годину, ql avni i odgovorni qredni k *Хризостом епископ жички*, Beograd, Sveti arhi jerejski si nod Srpskepravosl avne crkve 2004. (pri rqyni k)

БЕРИЋ; Душан: Српско питање и политика Аустроугарске и Русије: 1848-1878. Beograd, Gqtenbergova gal aksi ja, 2000.

Kisebbségék Magyarországon: 1999. Összeáll.: *Berzsenyi Zsuzsanna, Buzál Attila, Demeter Zajca Mária*, Budapest, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal, 1999. (pri rqyni k)

Kisebbségék Magyarországon: 2002-2003. Összeáll.: *Ispánovity Márton*. Budapest, Nemzeti És Etnikai Kisebbségi Hivatal (pri rqyni k)

СЕСТАИ, Адам: Мањине у Мањарској – револуција 1956: консолидације, (prevod Mi l an Stepanov), Bqdi mpeš ta, Samooprava Srba q Mañarskoj, Srpska samooprava – Bqdi mpeš ta XIV kvar t, 2004.

БЛАГОЈЕВИЋ, Милош – МЕДАКОВИЋ, Дејан: Историја српске државности, књ. 1. од настанка првих држава до почетка српске националне револуције. Novi Sad, SANQ, Ogranak „Beseda“, Drqš-tvo i stori yara Jqwnovbaykog i Sremskog okrqa, 2000.

ДИМИЋ, Љубодраг: Историја српске државности, књ. 3. Србија у Југославији. Novi Sad, SANQ, Ogranak „Beseda“, Drqš-tvo i stori yara Jqwnobaykog i sremskog okrqa. 2001.

ЉУШИЋ, Радош: Историја српске државности, књ. 2. Србија и Црна Гора, нововековне српске државе, Novi Sad, SANQ, Ogranak „Beseda“, Drqš-tvo i stori yara Jqwnobaykog i Sremskog okrqa 2001.

Велике школе Карађорђева времена: поводом 190. годишњице од оснивања, Gl avni i odgovorni qredni ci : *Бојана Борић Брешкових, Бранислава Јорданових*, Beograd, Narodni mqzej, Pedagoški mqzej, 1998. (pri rqyni k)

ПОТ, Иштван: Стазама пријатељства, yl anci i stqdi je, Bqdi mpeš ta, Zavod za i zdavaše qçbeni ka, 1987.

ПОСУЊКО, Олга М.: Историја Нове Србије и Славеносрбије, (prevod Eqgen Kqbel a) Novi Sad, Srpsko-qkraji nsko drqš-tvo, 2003.

МИЛИН, Миодраг – СТЕПАНОВ, Љубомир: Срби из Румуније у Брањској голготи 2, dopqšeno i zd. Temi švar, Savez Srba q Rqmq-ni ji , 2002.

Пажња: приручници се могу користити само у Библиотеци!

Српски календар 2006.

Обавештавамо вас да је годиšše i zdaše Samooprave Srba q Mañarskoj – „Srpski kal endar 2006“ i zašao i z štampe. Svi zai nteresovani mogq da narqye ovo i zdaše ili da ga kqpe q prostori jama SSM (Bqdi mpeš ta, Ql i ca Mi kše Fal ka br. 3). Za organi zaci je: q narqçbi je potrebno navesti kol i ko komada je potrebno i na koji nayi n se preqzi ma; I l yno i l i pqtem poš te. Poš tan-ske troškove pl axa narqyi l ac.

Cena „Srpskog kal endara 2006“ je 950 fori nti po pri merkq.

СРПСКИ
КАЛЕНДАР

Иконе

Зидни календар Музеја Српске православне епархије будимске у Сентадреји за 2006. годину

Q grafi ykom i štamparskom reše-šq reprezentativni zidni kal endar sadrwi naslovni q stranq i 12 kol or reprodqkci ja sa i konama Bogorodi ce, I sqsa Hri sta i Dei zi sa. Kal endar je vel i kog formata (48h33 cm). Tekstovi sq štampani na srpskom, mañarskom i na engl eskom jezi kq.

Цена зидног календара: 1980 фт.

У случају куповине преко 20 примерака цена је 1500 фт. по примерку.

Kal endar mowete kqpi ti q Mqzejq Eparhi je bqdi mske q Sentandreji i kod sveš tenstva Eparhi je bqdi mske, a q Bqdi mpeš ti q srpskoj zemañskoj samoqpravi .

Dodatne i nformaci je mowete dobi ti na tel . 26/312-399.

Di stri bqci ja za Bqdi mpeš tq na tel . 06-20/335-33-11.

Kqпови ном кал ендара помawете рад Мqzejа!

Храм светог Великомученика Георгија у Будимпешти

Распоред богослужења за јануар 2006.

19.01. yetvrtak – BOGOJAVâ Eâ E, Sv. I i tqrgi ja q 10 yasova

19.01. yetvrtak – Bdeni je q 16 yasova

20.01. petak – SVETI JOVAN, Sv. I i tqrgi ja q 10 yasova

21.01. sqбота – Bdeni je q 16 yasova

22.01. nedeña – Sv. I i tqrgi ja q 10 yasova

26.01. yetvrtak – Bdeni je q 16 yasova

27.01. petak – SVETI SAVA, Sv. I i tqrgi ja q 10 yasova

28.01. sqбота – Bdeni je q 16 yasova

29.01. nedeña – Sv. I i tqrgi ja q 10 yasova

СНН

Nedeñni list Srba q Mañarskoj. Adresa: Srpske narodne novine, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel efon: 475-0654. Gl avni qredni k: Mi l an Stepanov, sekretar redakci je: Mi l i ca Vqkajl ovi x. Osn i vay i

i zdavay: Srpski demokratski savez. Za i zdavaya: Andri ja Rockov. Fi nansi ra se na osnovq maš i nskog zakona iz drwavnog bqçeta posredstvom Drwavne zadqwb i ne za maš i ne. Sqfi nansi jer: Mi ni starstvo kql tqre i medi ja Repqbl i ke Srbi je. Li st di stri bq i ra Mañarska poš ta, a pretpl axqje se kod i zdavaya. I me i adresq posl ati na adresq Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 a qpl ati ti poštanskom qpl atni com i l i na wi ro-qayqn broj pl atnog prometa 11705008-20417439. Pretpl ata na l i st je 4000 ft. za cel q godi ng. Za i nostranstvo godi šše 40 EUR, (10.000 Ft) – à tampa: KOMP-pres Kft. Odgovorni posl ovoña: Ferenc I boš. – Tehni yki rqkovodi l ac:

HU ISSN 1215-072 x

Karoñ Sabo. ↪ Srpske narodne novi ne na I nternetq: Home page: www.compress.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

Иларион Алфејев

Антропологија св. Григорија Богослова

Увод

Антропологија св. Григорија представља синтезу библијског учења о човеку и античке филозофије. Његово учење о човеку може се поделити на неколико главних тема, заснованих на библијском откривењу: стварање човека од материјалног и духовног начела, образ и подобије Божије у човеку, човек као цар видљивог света, као храм Божији, као посредник између материјалног и духовног света. (...)

Познај себе

Античка изрека „познај себе” постаје одскочна даска за Григоријева антрополошка расуђивања. Ова изрека га наводи на мисао о тајанствености и несхватљивости природе човека, који је сам себи загонетка.

„Пре свега упознај себе самог, схвати шта имаш у рукама, схвати ко си и како си створен, како састављен, будући истовремено лик Божији и свезан са горим, и шта те је привело у покрет и у чему је твоја мудрост и у чему тајна твоје природе. Познај како си ограничен местом, а ум, не раздвајајући се, него остајући у месту, све опходи; како је око мало, а види на далеко... Познај, како ум прима лик, као и да је такво чување примљенога – памћење, а да је обнављање изгубљенога – подсећање. Познај (схвати) како је реч пород ума и како она рађа реч у другом уму и како се мисао преноси путем речи”.

Човек је састављен из двају начела

Григорије човека описује као „разумну животињу” у којој је земљано (тело) тајанствено и необјашњиво свезано с умом и ум с духом. Чешће од свега Григорије говори о човеку као дводелној суштини, подвлачећи да, будући да је посредник између материјалних и нематеријалних светова, човек у себи носи карактеристике обога. Својим умом, или духом, он је спојен с нематеријалним, божанским и невидљивим, док његово тело спада у област материјалног, земног и видљивог. Интерпретирајући почетну дихотиномију људске природе Григорије се користи античком идејом „микрокосмоса”. Међутим, ако су антички филозофи говорили о човеку као „свету у малом”, за Григорија је, наиме, материјални свет мали у поређењу са макрокосмосом – човеком. Човек у себи садржи обе реалности – материјалну и духовну, док свет у исто време влада само материјалним бићем. (...)

Будући истовремено духовни и телесан, човек представља нешто парадоксално по себи, несместиво у ум. Он је створење „славно и не-

Фотос: Иван Јакшић

часно” у коме је закон, ум и нада, али које су осуђене на састајање (бивствовање) заједно са неразумним животињама. „Каква је ово нова, за мене тајна?”, кличе Григорије, „Ја сам мали и велики, смирен и висок, смртан и бесмртан, земаљски и небески. Прво је у мени од доњег света, друго од Бога; једно од тела, друго од духа”. (...)

Душа – честица Божанства

Дакле, душа је „честица Божанства” у човеку; „Међутим, бивајући Божијим дахом она трпи мешање с телом (земљом)” Душа у телу – то је „светлост сакрива у пештери, премда божанска и неугасива (светлост)”. У овим Григоријевим речима може се опазити одјек античког учења о животу као тамници и телу као гробу душе. Таква је представа нашла свог заступника у лицу Платона.

Платоново учење о телу као гробу било је подржано Григоријем. Последњи, ипак, није делио Платоново веровање о метампсихози – преласку душе из једног тела у друго. Није делио ни Платоново учење о материјалистичкој представи душе, својствено неким грчким филозофима.

„Познајем и друго учење, које нипошто не примам, јер у мени није

нека општа и на све раздвојена душа која лута ваздухом... И то је басна немудрих људи, празна књишка забава, да би душа, ако би постојано мењала многа телеса, одговарајућа њеним пређашњим животима, добрим или рђавим (задобила тело) као награду за врлину или неку казну за пропусте. (...) Куда ово води? Ето, ја никада нисам видео звер мудру у речи, или жбун који говори. Свагда брбљива је врана, а свагда безгласна риба плива по сланој води... Али задивљујућа је и сам чињеница, на који начин након што си ме сјединио с многим телима, и та ме сједињена учинила да упознам многа (тела). Само једно не допире до мог разума: какву сам кожу раније носио, какву после, у каквим сам умирао? Или је последица дугог лутања било и то да сам заборавио пређашњи живот.”

Тело – пројава премудрости Творца

Античкој представи душе, која прелази из једног тела у друго, супротставља се хришћанска концепција човека, у коме је душа неодвојива од тела. Григорије не заступа такав однос према телу при коме се оно схвата као нешто странио души, ниже и зло по природи. Према Григоријеу неретко говори о телу као препреци на путу ка Богу,

све што је рекао односи се на људско тело након грехопада. Када је реч о првоствореном човеку, подвлачи се красота и хармоничност тела, Богом створеног, као достојног сместилишта бесмртне душе.

Премудрост Творца која се пројављује како у души, тако и у телу човека, који је састављен из овога двога, изазивала је страхопоштовање и дивљење код Григорија.

„Оставивши све остало... погледају на самога себе, разматрајући сву природу и састав човека. Шта (рећи) за мешање у нама? Шта за покретање? Како је бесмртно помешано са смртним? Како се душа окреће? Како она и оживљује, и учествује у страстима? Како је ум и ограничен и безграничан, и остаје у нама и све опходи, благодарећи бистрини свога стремљења и кретања?... Како се тело храни храном, а душа речју?... Може се још много филозофирати о деловима тела, хармонично распоређених у односу једни на друге, зближених и удаљених с прорачунатом неопходношћу и красотом... Много о звуку и слуху... Много о виду... Много о осталим чулима... Много о успокојењу у сну, о сновиђенима, о памћењу и подсећању, о расуђивању, гневу, жељи, краће речено – о свему, што насељава овај мали свет – човека.”

Човек – храм Божији и створени бог

Уопште, Григорије говори нарочито узвишено о човеку. У једној од његових песничких молитава читамо:

„Твоја слава – човек, кога си поставио за анђела, појца твога сјаја!” На другом месту Григорије говори о човеку као храму Божијем и „створеном богу”: „Ако будеш ниско мислио о себи, (напомињем ти), да си ти Христово створење и дихање, достојно поштовања, честица (Њега), а затим и небесни и земни; ти – створени бог, незаборавни производ Творца, који кроз Христову страдања иде ка непролазној слави...”

Јер је човек храм великога Бога; и онај себе чини таквим (храмом), ко се дреси од земље и непрестано иде ка небу. Овај ти храм заповедам да сачуваш благоуханим, твојим делима и речима (тако да свагда имаш Бога унутар себе).”

Закључак

Дакле, главна назнака и призивање човека – (је да) усходи од земаљског ка небеском, од људског ка Божијем. Бог је, по Григорију створио човека због тога да он достигне вишу славу и „замени у себи земно (небесним) као бог, свагда да ходи Богу”. Будући богом по своме потенцијалу, човек треба да достигне такав степен богоуподобљења, при коме постаје свецело обожен. Циљ човековог живота је да „постане бог и дух, да стекне достојанство светозарног ангеоског лика, задобивши за велике трудове још већу награду”.